

Idrættens politiske og kulturelle betydning i Danmark

Den stærke, den smukke eller den virkelig sunde?

- en beretning om den oversete motionskultur og dens bevægelsesgrunde

Idrættens politiske og kulturelle betydning i Danmark

Hovedkonklusion:

“Artiklen rejser en konkret dokumentation for, at motionskulturen har eksisteret side om side med sportskulturen.”

“Motionskulturen har, på linje med sportsbevægelsen, etableret sig som en selvstændig bevægelseskultur, der rummer sin egen logik, sine egne aktiviteter og sine egne redskaber”

Idrættens politiske og kulturelle betydning i Danmark

Hvorfor – og hvad kan det bruges til?

”Motionskulturens aktiviteter adskiller sig fra sportens bevægelsesformer, organisering og -steder, fordi motion i vidt omfang praktiseres individuelt og på tidspunkter af døgnet, hvor det passer udøveren selv.

Den individuelle tilpasning resulterer i mindre stabile sociale fællesskaber, hvilket også står i modsætning til det sociale liv, som størstedelen af foreningslivet rummer.

Denne særlige organisering, socialitet og iscenesættelse resulterer samtidig i stor stil i motionskulturens mangel på formaliserede konkurrencer, hvilket netop er forskellen mellem atletikløb og jogging – eller på vægtløftning og styrketræning.”

Idrættens politiske og kulturelle betydning i Danmark

Hvorfor – og hvad kan det bruges til?

Foreningen synes at være civilsamfundets egen organiseringsform, hvor mennesker i interesse- og lystbaserede fællesskaber arbejder for en fælles sag.

Motions- og fitnesskulturens individualiserede og selvvalgte fællesskaber kan i højere grad karakteriseres som forbrugerorienterede fællesskaber, hvor man køber sig til en ydelse.

Via tilkøb gør motionisten sig også ofte fri af de sociale forpligtelser og forventninger om at yde en frivillig indsats med henblik på at fremme et fælles mål.

Forestillingen om 'det fælles bedste' svinder således i nutidens motionskulturs kommercialiserede udtryk og nyfortolkes til 'det bedste for mig'

Idrættens politiske og kulturelle betydning i Danmark

- **Motionsbegrebet**s introduktion i dansksproget litteratur
- **Motionskulturen**s indtog i danske sportsprægede foreningsmiljøer
- **Eksempler** på datidens motionsaktiviteter
- **Refleksioner** over motions- og sportsbevægelsens kulturelle forskelle og ligheder

- **Motionsbegrebets introduktion i dansksproget litteratur**

Motion i 'Den nudanske ordbog': *"Regelmæssig fysisk aktivitet med henblik på at holde kroppen og helbredet ved lige."*

Den typiske opfattelse af motionskulturens indtog i DK er, at motions *"først vinder udbredelse i Danmark i 1960'erne" (Jensen 2004).*

I så fald er denne opfattelse noget forsimplet – og ahistorisk!

Motionsbegrebets introduktion i dansksproget litteratur

1698: Motionsbegrebet anvendes for 1. gang i dansk skriftsprog i et unavngivet håndskriftsnotat lyder det i al sin korthed:

“At jage er hands Lyst, de Motion jo giver” (NN, 1698, s. 134).

De efterfølgende motionsbenævnelser i dansksproget litteratur er fra hhv. 1753, 1791, 1817, 1861 og 1924.

Der er ingen tvivl om, at motionsbegrebet lægger op til andre praksisformer, erfaringer og forventninger, end sportsbegrebet gør. Det er netop disse erfaringer og forventninger, der konstituerer vores forståelse af det sproglige indhold i motionsbegrebet”

- Motionsbegrebets introduktion i dansksproget litteratur

1753:

"... tag en god Motion, som allerbedst kand gøres udi en Dantz" (Ludvig Holbergs lystspil 'Huus-Spøgelse eller Abracadabra').

1791:

"En bog, fem Gange tyve Vintre gammel, der ellers brugtes for hans Søn til Skammel, Og for ham selv, at løfte til Motion" (Jens Immanuel Baggesens 'Kalundborgs Krøniske, eller Centurens Oprindelse').

(Tak til Ebba Hjort, ledende redaktør for Det Danske Sprog- og litteraturselskab for hjælp med disse kilder)

Idrættens politiske og kulturelle betydning i Danmark

AK Dan 1895

- Eksempler på datidens motionsaktiviteter

Dansk Atlet-Union blev etableret som landsdækkende forbund i 1901 – og blev herefter optaget i Danmarks Idrætsforbund.

Tre primære sportskulturer: Vægtløftning, brydning og boksning!

Med dannelsen af specialforbundet 'Dansk Atlet Union' i 1901 blev udviklingsarbejdet med arbejderbevægelsens foretrukne sportsaktiviteter gradvist mere organiseret.

Idrættens politiske og kulturelle betydning i Danmark

AK Dan 1895

- Eksempler på datidens motionsaktiviteter

Blandt andet lyder det i en kilde fra midten af 1920'erne, at boksning altid var: *"... med på Programmet",* når man *"... agiterede for Athletidrætten som **Motionsidræt** ved Opvisninger i Handels- og Kontoristforeningen, i Traveselskabet på Hotel 'Phønix', ved Datidens mange Fester i Kongens Have, ved Foredrag og Opvisninger i Holbæk, Rønne osv. ... men alligevel var boksning betragtet som et "Stedbarn i de Dage"* (Nielsen 1926 s. 11).

Samtidig lyder det, at der blev *"... oparbejdet en Stemning for vor Idræt som **Motion**; det viste sig bl.a. i at Medlemmer fra de fleste Roklubber samt fra Dansk Bicycle-Club om vinteren dyrkede Brydekamp i Handelsstandens Athlet-Klub. Der udskrevedes i de Aar 'Ro-Mesterskaber i Brydekamp' – dog ikke officielle"* (Nielsen 1926 s. 11).

- Eksempler på datidens motionsaktiviteter

Ud over de tre hoveddiscipliner, vægtløftning, brydning og boksning, var der tilsyneladende også en længere række motionsaktiviteter, som sneg sig ind i foreningernes aktivitetsudbud.

Ifølge en tilbageskuende skriftlig kilde i en atletforenings jubilæumsudgivelse havde foreningerne under Dansk Atlet-Union i de første mange år ”

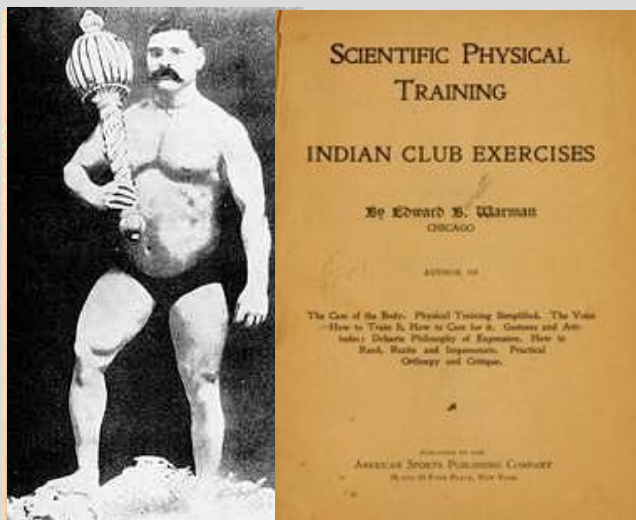
*... foruden brydning, (...) også boksning til 1915 og vægtløftning til 1945 samt kasteøvelser, og også de for længst henlagte discipliner: stigetovtrækning, **Sadow-øvelser og køllesving** - de sidste er i mere graciøs form taget op af vore dages gymnastikpiger” (Jørgensen 1976 s. 9).*

Idrættens politiske og kulturelle betydning i Danmark

- Eksempler på datidens motionsaktiviteter

"køllesving ... er i mere graciøs form taget op af vore dages gymnastikpiger"
(Jørgensen 1976 s. 9).

'Indian Club Training' :

Navnet stammer fra britiske udstationerede soldater, der tog træningsformen med sig hjem fra deres ophold i Indien i første halvdel af 1800-tallet.

Illustrations- og billedmateriale afslører, at køllesvingsøvelserne oprindeligt blev udført med store massive trækøller, der kunne veje adskillige kilo - op til ca. 12 kilo pr. stk. - efter bedste vurdering.

Idrættens politiske og kulturelle betydning i Danmark

- Eksempler på datidens motionsaktiviteter

Sadow-øvelser - eksempel Fra Tobaksarbejdernes Atletklub

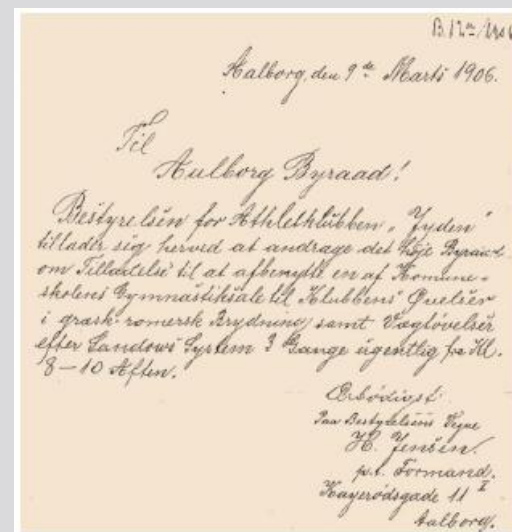
"Til Aalborg Byraad!

Bestyrelsen for Athletklubben 'Jyden' tillader sig herved at andrage det høje Byraad om Tilladelse til at afbenytte en af Kommuneskolernes Gymnastiksale til Klubbens 'Øvelser' i græsk-romersk Brydning samt vægtøvelser efter 'Sandows System' 3 gange ugentligt fra Kl. 8 - 10 Aften.

Ærbødigst.

*På Bestyrelsens Vegne,
H. Jensen. P.t. Formand"*

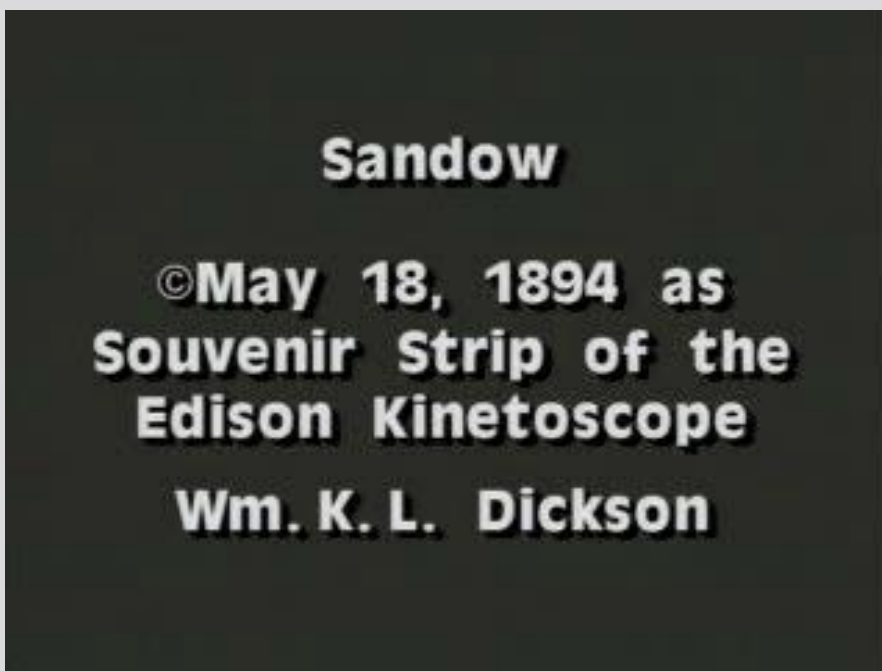
[Jensen 1906].

Idrættens politiske og kulturelle betydning i Danmark

- Eksempler på datidens motionsaktiviteter

Skønhedskonkurrence, London 1901.
Sandow som overdommer.
I DK fra 1902 – 1917.

(Friedrich Wilhelm Müller: 1867 – 1925),

**BEVÆGER
DANMARK**

Idrættens politiske og kulturelle betydning i Danmark

AK Dan 1895

- Eksempler på datidens motionsaktiviteter

Bodybuilding introduceres allerede som aktivitet i 1952!

En længere række skriftlige kilder op gennem 1950'erne afslører, at en af de førende foreninger, 'Atletklubben Dan', i smukt opsatte medlemsblade fra 1950'erne kaldet *'Athleten – medlemsblad for Atletklubben Dan'*, udbød bodybuilding:

"Body-Building havde fået glimrende tilslutning [...]"

"... K. J. foreslog, at udsende skemaer til body-building-udøverne, således at disse kunne foretage notater om fremgangen"

[Larsen 1952b s. 3].

- **Nogle refleksioner over motions- og sportsbevægelsens kulturelle forskelle og ligheder**

Samlet set resulterer indtrykket fra kilderne i et behov for en mere detaljeret og historisk korrekt viden om motionskulturens udvikling og betydning i vores fælles idrætshistorie, hvor motionsaktiviteter som motionsløb (jogging) og styrketræning i dag dominerer billedet blandt voksne idrætsudøvere.

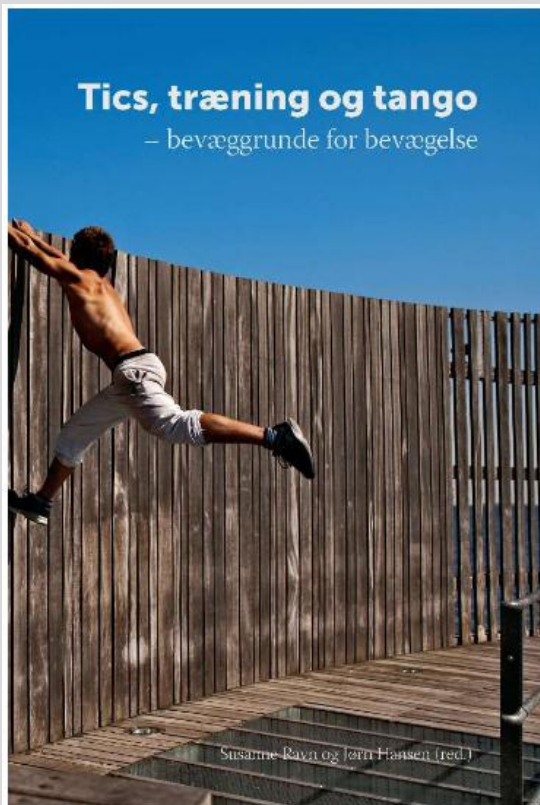

- **Nogle refleksioner over motions- og sportsbevægelsens kulturelle forskelle og ligheder**

Indtrykket fra arkivmaterialet er, at motionisterne var (og er) den store bredde masse, der fra et hierarkisk sportsligt fugleperspektiv intet synderligt fascinerende er ved.

Motionisterne blev (og bliver) ofte betragtet som nogle, der frasiger sig at indgå i sportens forpligtende socialitet og som først og fremmest dyrker motionen for deres egen personlige skyld, hvad enten bevæggrunden kommer til udtryk og begrundes med henvisning til sundhed eller udseende.

Den manglende forskningsmæssige interesse for motionskulturens historie er slående – og bidraget til den overfladiske behandling af motion som kulturelt og historisk fænomen.

Tak for opmærksomheden

Den stærke, den smukke eller
den virkelig sunde?

- en beretning om den oversete motionskultur
og dens bevægelsesgrunde